

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

(досудебное производство). Науч.-практич. пособие / Под ред. докт. юрид. наук, проф. А.В. Гриненко. – М.: Издательство «Юрлитинформ», 2006. – 128 с.

4. Огляд місця події: виявлення та вилучення об'єктів біологічного походження: Методичні рекомендації / Міністерство внутрішніх справ України, Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр; [авт.-упоряд.: С. І. Перлін, С. О. Шевцов, Н. М. Косміна, В. В. Іонова]. — Х.: Х.: ФО-П Чальцев О. В., 2009. — 100 с.

5. Салтевский М.В. Тактические основы организации и производства следственных действий и получение информации от вещей // Специализированный курс криминалистики: Учебник / Отв. ред. М.В.Салтевский. – К.: НИиРИО КВШ МВД СССР, 1987. – С. 236-237.

6. Слідчі (розшукові) дії : навч. посібник / [О. В. Авраменко, Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк та ін.] ; за заг. ред. Р. І. Благуті, Є. В. Пряхіна. – Львів : ЛьвДУВС, 2014. – 416 с.

Павлова Наталя Валеріївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики, судової
медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО СПОСІБ ВИЛУЧЕННЯ ДОКУМЕНТІВ У СПРАВАХ ЩОДО ШАХРАЙСТВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕРУХОМІСТЮ

Специфіка шахрайств, пов'язаних із нерухомістю, полягає в тому, що майже всі дії юридичного характеру відображаються в документах: договорах, довідках, заявах, свідоцтвах, посвідчувальних документах, дозволах контролюючих органів, засновницьких та реєстраційних документах забудовника, видаткових та прибуткових касових ордерах, платіжних відомостях, довіреностях тощо. Важливою є інформація, що міститься на електронних носіях інформації та у державних реєстрах. Ці документи можуть як зберігати на собі сліди злочину, так і бути безпосереднім засобом шахрайського заволодіння правом на нерухомість.

У цьому розрізі постає питання щодо найбільш доцільного способу та порядку вилучення таких документів та залучення їх до матеріалів справи. Вивчення матеріалів кримінальних проваджень показало, що добровільне надання певними особами предметів та документів, які мають доказове значення, зустрічається доволі рідко. При цьому, більшість з них

надається потерпілими. Даний факт може свідчити про можливі несумлінні дії з боку представників органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які мали відношення до супроводження правочинів відносно нерухомості та побоювання викриття цих дій у разі дослідження документації.

Якщо добровільна видача речей, документів, відомостей неможлива, то процесуальний порядок їх отримання інший. Зокрема, сторона кримінального провадження повинна звернутися до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів. Законодавець зобов'язує особу, яка визначена в ухвалі слідчого судді як володілець речей або документів, надати тимчасовий доступ до зазначених в ухвалі речей і документів, зняти з них копії та вилучити у разі необхідності.

Між тим, у більшості випадків особи, у володінні яких знаходяться речі та документи, не зацікавлені у наданні до них доступу і відмовляють особі, яка зверталася із ухвалою про тимчасовий доступ до речей та документів. Передбачивши таку ситуацію, законодавець прописав у ст. 166 наслідки невиконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів. Так, у разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку згідно з положеннями цього Кодексу з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів [1].

Виходячи з цього, у випадку відмови особи, у володінні якої знаходяться речі та документи, видати останні, слідчий змушений переривати процес і звертатися знову до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку. За таких обставин втрачається час, і поки слідчий отримає нову ухвалу, докази можуть бути знищені. Тому доцільно було б прописати у положеннях КПК України норму, яка б дозволяла у випадках, коли особа, у володінні якої знаходяться речі та документи, відмовилася виконувати ухвалу слідчого судді про тимчасовий доступ до таких, відразу проводити обшук.

Проте, слід сказати, що такий підхід може застосовуватися не завжди, а в межах тимчасового доступу до речей та документів можуть вилучатися далеко не всі об'єкти. Зокрема, законодавець висуває певні обмеження щодо тимчасового доступу до речей та документів, які містять охоронювану законом таємницю, і в положенні ст. 162 КПК України забороняє доступ до:

- відомостей, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій;
- конфіденційної інформації, в тому числі такої, що містить комерційну таємницю;
- відомостей, які можуть становити банківську таємницю;

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

- особистого листування особи та інших записів особистого характеру;

- інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо;

- персональних даних особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних тощо [1].

Як показало опитування респондентів, нерідко особи, у володінні яких знаходяться речі та документи, відмовляються надати до них доступ, посилаючись на об'єктивні причини, що унеможливають їх вилучення (нотаріус посилається на таємницю нотаріальних дій; фірма-забудовник посилається на інформацію, що містить комерційну таємницю; банківські працівники посилаються на той факт, що документи становлять банківську таємницю тощо).

Слід зауважити, що одним з основних професійних обов'язків нотаріуса є збереження таємниці відомостей, одержаних ним при вчиненні нотаріальних дій. Збереження професійної таємниці покладається і в основу змісту присяги нотаріуса. І тільки у виключних випадках таємниця нотаріальних дій може бути розкрита, зокрема у рамках кримінального провадження. Інформація про вчинені нотаріальні дії може бути отримана під час тимчасового доступу до речей і документів, обшуку [2].

Вилучити такі документи можна тільки в рамках кримінального провадження і у випадках, якщо є достатні підстави вважати, що в них міститься інформація, що свідчить про факт вчинення злочину. Якщо є вірогідність причетності певної особи до вчинення шахрайства, пов'язаного із нерухомістю, не можна втрачати час і доцільно відразу планувати проведення обшуку. Вчасне та якісне проведення обшуку сприятиме одержанню важливих доказів, які свідчать про причетність членів злочинного угруповання до певних епізодів шахрайства на ринку нерухомості та доводять їх провину.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Нотаріальна таємниця через призму тимчасового доступу до речей та документів, обшуку: URL: <http://yurradnik.com.ua> (дата звернення 16 березня 2018).